

Přípravná katecheze č. 1: Bůh nás stvořil se schopností žít s Ním

Otázka a tušení, které otvírají cestu

SHRNUTÍ KATECHEZE:

1. „Myslet na nekonečno“: otevřenost tomu, co je nekonečné, je obsažena ve zkušenosti, že člověk má život. Život a realita „otvírají“ lidské horizonty.
2. Život je touha po nekonečnu (nazýváme ji „náboženská otázka“), a proto církevní tradice mluví o člověku jako „capax Dei“ (schopen Boha).
3. Touha po nekonečnu, která je v srdci každého člověka, ho přivede na cestu. Náboženství a nevyhnutelné pokušení modloslužby jasně mluví, že je třeba najít odpověď na náboženskou otázku.
4. Když touha po nekonečnu dozraje, je zároveň prosbou k nekonečnu, aby se nám ukázalo následující: sami nejsme schopni uhasit svou žízeň, a proto prosíme.
5. Na této cestě touhy a prosby křesťan putuje společně s každým člověkem.

TEXT KATECHEZE:

1. „Myslet na nekonečno“

„Nesetkali jste se nikdy v životě se ženou, která vás na chvílku okouzila a potom zmizela? Tyto ženy jsou jako hvězdy, které se náhle objeví v klidné noci. Určitě např. v lázních, na nádraží, v obchodu nebo v tramvaji jste se setkali se ženou, jejíž přítomnost je pro vás jako zjevení, jako něco krásného, přichází hluboko do vaší duše. A po minutě tato žena odchází a ve vaší duši zůstane jemný pramínek světla a laskavosti; cítíte něco jako nepopsatelnou úzkost, když pozorujete, jak se napořád vzdaluje. Já jsem několikrát prožíval takový smutek: byl jsem kluk, v létě jsem často cestoval do hlavního města mého kraje a trávil jsem hodně času v lázních blízko moře. A tam jsem pozoroval několik z těch tajemných žen, které se jako modré moře ukázaly před mým zrakem a měly mě odnést, abych myslel na nekonečno.“

Geniální literát Azorin (španělský prozaik, vl. jm. José Augusto Trinidad Martínez Ruiz, pozn. překl.) vyjadřuje velmi dobře lidskou zkušenost, kterou prožívá každý člověk. Jsou okolnosti, které otvírají srdce dokořán tak, že jej přivádějí k jeho skutečnému horizontu, jeho „schopnosti pro nekonečno“. Jsou životní situace, které nám dovolují objevit, kdo jsme; které boří všechny zploštělé obrazy našeho lidského bytí; které říkají, že nám něco chybí. Jsou to zkušenosti, které popisují opravdovou přirozenost a rozměr života, našeho lidského bytí. Jsou to zkušenosti, které nám neříkají „co nám chybí“, ale které v sobě přinášejí tušení věčnosti, pro kterou jsme stvořeni. Myslíme na „nekonečnost“, protože realita, kterou máme před sebou, nám připomíná, že existuje něco víc, co musí trvat věčně.

Milovat – to je bez pochyby jedna z těch zkušeností. Každý člověk prožívá zkušenost lásky: v rodině, s přáteli, když najde ženu nebo muže, s nímž může sdílet život, v panenství... Tvář ženy, kterou začínáme milovat – zamilovanost je začátek cesty – nám připomíná, že jsme stvořeni pro věčnost. Dokonce i smutek nebo úzkost, které můžeme pociťovat při myšlence na to, že můžeme ztratit milovaného člověka, je znakem naší touhy po věčnosti.

Naše otevřenost pro věčnost může být popisována jako touha rodící se v nejpravdivějších zkušenostech našeho života: v lásce, ve vnímání krásy, v palčivosti osobní svobody, ve vzpouře proti nespravedlnosti, v tajemství utrpení, v ponížení zlem, které konáme, ve vášnivém hledání pravdy a v radosti z dobra.

Ve zkušenosti vlastního života člověk pozoruje přítomnost nekonečna. Je to stejná nekonečnost, kterou zvěstuje svět: nezměrná je krása stvoření – od hor a oceánů po řetězce DNA. „*Svět i člověk dosvědčují, že nemají v sobě ani svůj původ, ani svůj poslední cíl, ale že mají účast na samém Bytí, které nemá ani začátek, ani konec.*“ (KKC 34)

2. Tato touha je život sám

Všichni lidé bez rozdílů věku, barvy pleti anebo kultury zakoušejí touhu/tušení nekonečna, protože souvisí s „nejskutečnější“ pravdou života. Nelze ji popřít, my sami jsme touto touhou, naším naprosto autentickým bytím je „myslet na nekonečnost“. Není to jen něco příležitostného jako pocit, který vytryskne z melancholického srdce na jaře, je to jednoduše sám celý život.

Proto toužit po nekonečnu znamená přát si život v plnosti: neupřednostňovat jen jeden rozměr života, ale život se všemi jeho částmi. Tato touha je totiž sjednocující linie, která spojuje dohromady všechny jednotlivé chvíle, situace a okolnosti života. Dovoluje vycítit jednotu mezi láskou tvých rodičů a tvým přáním osamostatnit se; jednotu mezi hněvem kvůli nespravedlnosti a soucitem v utrpení; jednotu mezi potřebou milovat a být milovaný a povoláním přinášet užitek. Bez jednoty, kterou vytváří tato touha pronikající každou buňku tvé bytosti, by tvůj život byl jen hromadou navršených skutků a událostí, souhrn pokusů a tápání, bez schopnosti budovat svou osobnost.

V běžném jazyku se tomuto hledání nekonečnosti říká „náboženská otázka“. Když se mluví o náboženství, mluví se právě o tomto: o hledání nekonečna každým člověkem.

Každý člověk vnímá v sobě tuto touhu, tuto náboženskou otázku (i když to nedokáže vždy vyjadřovat), protože náboženská otázka je otázkou o životě a jeho významu. Právě proto je každý člověk „náboženský“, bez ohledu na to, jak odpoví na tuto otázku. Nemůže se toho vzdát, nemůže vytrhnout ze srdce „myšlenku na nekonečnost“.

Křesťanská tradice popisovala tuto realitu vypovídající o člověku jako „capax Dei“ (schopnost pojmout Boha, pozn. překl.): člověk, stvořený k obrazu a podobě Boží, je „schopen Boha“, touží po něm a může ho najít. „*Svatá církev, naše matka, zastává a učí, že Bůh, počátek a cíl všech věcí, může být s jistotou poznán ze stvořených věcí přirozeným světlem lidského rozumu.*“ *Bez této schopnosti by člověk nemohl přijmout Boží zjevení. Člověk má tuto schopnost, protože je stvořen „k Božímu obrazu“* (KKC 36).

Žalmista to vyjadřoval obrazem „žízň“: „*Bože, tys Bůh můj! Hledám tě za úsvitu, má duše po tobě žízní. Mé tělo touhou po tobě hyne ve vyschlé, prahnoucí, bezvodé zemi.*“ (Žal 63,22, ČEP).

3. Na cestě

Jedna otázka, jedna intuice otvírá cestu. Člověk, který přemýšlí o nekonečnu, vydá se i na cestu. Tušení nekonečna je hnací silou života, důvodem, pro něž člověk miluje a pracuje.

Začne-li člověk hledat nekonečnost a její podobu, prožívá vzrušující dobrodružství. K tomuto dobrodružství jsme pozváni všichni. Není vyhrazeno jen lidem, kteří by byli nějak výjimečně „religiozni“.

Cestu člověka hledajícího tvář nekonečnosti potvrzují dvě skutečnosti, které jsou všem srozumitelné:

První je fakt existence náboženství. Dnes, více než kdy předtím, jsme svědky různorodosti náboženských zkušeností, jež lidé prožívají. Tradiční náboženství sdílejí společný prostor s ateistickou společností, s hnutími a rozličnými náboženskými sektami. Je mnoho konkrétních historických zkušeností s hledáním nekonečna, které pomáhají svobodě a rozumu člověka neuzavřít svůj vlastní horizont a neredukovat své hledání na tíživý prostor „konečna“. Tak to učí II. vatikánský koncil: *„Lidé čekají od různých náboženství odpověď na skryté záhady lidského bytí, které, jako dříve, tak i dnes lidi do hloubi srdce znepokojují: Co je člověk? Jaký je smysl a cíl našeho života? Co je dobro, co je hřích? Jaký je původ a cíl utrpení? Jak se dosáhne pravého štěstí? Co je smrt, soud a odplata po smrti? A konečně: Co je to poslední a nevyslovitelné tajemství, jež obklopuje naši existenci, z něhož jsme vyšli a k němuž spějeme?“* (Nostra aetate 1)

Společný život s lidmi jiných náboženství je příležitostí poznat podstatu přání a touhy jejich i našich srdcí. Na první pohled by se to mohlo zdát jako problém, neboť různost odpovědí může vést k omylu, ale je to rovněž výjimečná příležitost, abychom poznali spojení a jednotu mezi všemi lidmi. Je pravda, že odpovědí je mnoho, ale otázka je jen jediná.

Druhým faktem je, že můžeme objevit naše hledání nekonečna ve společné zkušenosti všech: ve ztotožnění nekonečna s něčím konkrétním. Může to být vztah (rodinný stav), profese, ekonomický úspěch anebo touha po moci. Jak často ztotožňujeme nekonečno, které tušíme, s něčím částečným! A jaký je pak důsledek? Zklamání. Ve svém hledání nekonečna jsme se zastavili a mysleli jsme si, že ho můžeme ztotožnit s něčím podle svých představ.

To je „modlářství“. Je to pokušení, které prožívá každý člověk už od Adama – prvního člověka. Místo toho, abychom v ženě viděli znamení nekonečna, jež nás přiměje nekonečno hledat, očekáváme, že ona sama vyplní touhu, kterou probudila. Jestliže znamení přestane být znamením a zamění se s plností, na niž ukazuje, pak se stane idolem, modlou. A víme, že modly klamou.

Žalmista nám přesně vysvětluje tragédii modloslužby. Je to tragédie nesplněných slibů: *„Jejich modly jsou stříbro a zlato, dílo lidských rukou. Mají ústa, a nemluví, mají oči, a nevidí, mají uši, a neslyší, mají nosy, a necítí, rukama nemohou hmatat, nohama nemohou chodit, z hrdla nevydají hlásku. Jim jsou podobni ti, kdo je zhotovují, každý, kdo v ně doufá.“* (Žalm 115,4-8, ČEP).

Dílo lidských rukou! Žalmista několika slovy ztotožňuje kořen neschopnosti model odpovědět na naši touhu po nekonečnu. Modla je plodem mých rukou; má stejnou dimenzi jako já – je konečná. Proto nikdy nebude schopna odpovídat na touhu, která je podstatou mého života. Množství odpovědí – náboženství - na jedinou otázku a neschopnost model naplnit touhu po nekonečnu ještě naléhavěji poukazují na potřebu úplné (definitivní) odpovědi. Člověk, který svůj život žije zodpovědně a který neopomíjí tušení nekonečna, jež mu říká, kým je, nemůže ustoupit (nemůže to vzdát) a musí pokračovat v cestě.

4. Naše setkání

Co ještě můžeme dělat, bez toho abychom se cítili poraženi a podlehli pokušení vzdát toto dobrodružství života? Jak můžeme vytrvat na cestě touhy? Jak se nespokojit s příliš jednoduchými a nedostatečnými odpověďmi?

Nemysleme si, že obrazem našeho života je mýtus o Sisyfovi, který musí začínat svou práci stále znovu a nikdy nenajde ani své naplnění ani čas oddechu.

Celý život je touto touhou, avšak – nezapírejme – všechny naše snahy o její naplnění se zdají zbytečné a prázdné. Naše snahy – ano, ale možnost naplnění – ne!

Naše touha by byla marná a absurdní, jestliže by nikdy nemohla být uspokojena. Zde se však neříká, že my jsme ti, kteří ji mají utišit. Jsme „schopni“ být spokojeni, ale ne najít spokojenost v sobě samých.

Žízeň, která vysušuje hrdlo člověka, mluví o tom, že (člověk) je schopen pít vodu, ale ne o tom, že on sám je pramenem čerstvé a průzračné vody, která žízeň uhasí. Tak i člověk je schopen nekonečna, je „capax Dei“, protože může Boha přijímat, když mu Nekonečno (Bůh) vyjde naproti, a ne proto, že by si nekonečno, po němž touží, byl sám schopen stvořit.

Když si člověk uvědomí svou „schopnost Boha“ (capax Dei), jeho touhu a očekávání obejmě svoboda a promění je v prosbu. Skrze tuto prosbu se člověk stane pravdivým bytím. *„Blaze chudým v duchu, neboť jejich je království nebeské“ (Mt 5,3, ČEP).*

Chudoba ducha, které Ježíš žehná v blahoslavenství, je prosbou tvořící plnost lidské zkušenosti. Je to okamžik, když lidské srdce volá k tušenému Nekonečnu: „Přijď, ukaž se!“ Všechno v člověku doufá a touží, žádá a prosí, aby mu nekonečno vyšlo vstříc. Člověk chce poznat jeho tvář a prosí: *„Hospodine, tvář tvou hledám. Svoji tvář přede mnou neukrývej“ (Žalm 27, 8c-9a, ČEP).*

A Bůh nenechal prosbu člověka bez odpovědi: *„Přirozeným světlem lidského rozumu může být s jistotou poznáván Bůh skrze to, co bylo učiněno. Existuje však i jiný řád poznání, jehož člověk nemůže dosáhnout vlastními silami, a tím je Boží zjevení“ (srov. První vatikánský koncil, dogmatická konstituce Dei Filius, 4. kap.; DS 3015).* Svým věčným svobodným rozhodnutím se Bůh zjevuje a dává člověku. Zjevuje své tajemství, své laskavé úmysly, které stanovil od věčnosti v Kristu pro všechny lidi. Zjevil se v plnosti, když poslal svého milovaného Syna, našeho Pána Ježíše Krista a Ducha Svatého (podle Ef 1).

Modlitby žalmů, texty Eucharistie, liturgické doby a celá liturgie církve nás stále vedou, abychom každý den vědomě a naplno prožívali v připravenosti prosbu svého života k Pánu.

Na začátku dne v modlitbě ranních chval se církev modlí těmito slovy: *„Bože, pospěš mi na pomoc. Slyš naše volání.“* Takto nás vychovává a pomáhá nám pochopit, že naše touha se má proměňovat v prosbu.

5. Přátelé na cestě se všemi lidmi

V této prosbě (našeho života) zjišťujeme, že jsme spolupoutníky se všemi lidmi.

Poznání touhy po nekonečnu, která pramení v srdci každého člověka, nám pomůže uvědomit si jednotu mezi námi všemi.

Zkušenosti s touto touhou mohou být velmi různé. Některé z nich se mohou zdát tvrdé, urážlivé anebo násilné. Přesto jsou to stále projevy téhož hledání, které prožíváme ve svém srdci.

Kdo je schopen uvědomit si postoj hledajícího, ví, že je blízko každému člověku: nic a nikdo mu není cizí. Pro církev nikdo není „vzdálený“ (cizinec), protože všichni lidé žijí, ptají se a touží. Všichni hledáme, proto se křesťan nebojí o svém hledání mluvit s ostatními, včetně těch, kteří se mu vysmívají a říkají, že si dělá iluze nebo že je snílek.

Každý den se plně zajímá o to, co je lidské. Umění, literatura, hudba a všechno, čím se vyjadřuje lidský duch (génies), je pro hledajícího člověka příležitostí k poznání své podstaty, touhy po nekonečnu.

Když se člověk odhodlá mluvit o tom s ostatními (třeba mezi spolužáky a přáteli), uvědomí si, že je to pravda.

ze španělského originálu přeložil P. Juan Provecho OSA

Zdroj: <http://www.madrid11.com/JMJ2011ESP/REVISTA/cabecerasypies/PortadaEnCamino.asp?vmenu=EN%20CAMINO>